

Μακεδονία 1946-1987

Γιατί η Ελλάδα αποκοιμήθηκε

John D. Pappas

Μακεδονία 1946-1987: Γιατί η Ελλάδα αποκοιμήθηκε.

Μετά την ήττα της Βουλγαρίας από τον τριμερή συμμαχικό συνασπισμό της Ελλάδος, της Σερβίας και της Ρουμανίας στον Β΄ Βαλκανικό πόλεμο (29 Ιουνίου - 10 Αυγούστου 1913), η περιοχή της επιλεγόμενης «**γεωγραφικής Μακεδονίας**»—όπως αυτή σκιαγραφείται ασαφώς σε χάρτες της Οθωμανικής εποχής (Εκθ. 1), ήτοι με γεωγραφικά όρια που ποικίλουν από χάρτη σε χάρτη—«διαμελίσθηκε»⁽¹⁾ διά της **Συνθήκης Ειρήνης** του Βουκουρεστίου (10 Αυγούστου 1913) μεταξύ κυρίως της Ελλάδος (51%), της Σερβίας (λιγότερο από 39%) και της Βουλγαρίας (10%).⁽²⁾

1. Ονοματολογική ισορροπία

Μετά δε τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η Σερβία έγινε μέλος του «Βασιλείου Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων», τό οποίο μετονομάστηκε τό 1929 σε «Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας» και χωρίστηκε σε επαρχίες που ονομάζονται «**μπανόβινες**» (banovinas). Η «**Νότια Σερβία**», που περιλαμβάνει την σημερινή επικράτεια της πΓΔΜ, επονομάστηκε «**Μπανόβινα τού Βαρδάρη**» (Vardar Banovina), όπως ήταν διεθνώς γνωστή μέχρι τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, χωρίς δηλαδή να περιλαμβάνει την λέξη «Μακεδονία».

Παρομοίως, μετά την **Συνθήκη Ειρήνης** του Βουκουρεστίου (1913), τόσο η Βουλγαρία όσο και η Ελλάδα απέφευγαν συστηματικά, επί δεκαετίες, να χρησιμοποιούν τις λέξεις «Μακεδονία» ή «Μακεδονικό» σε επίσημα διοικητικά έγγραφα που αναφέροντο στις αντίστοιχες περιφέρειές τους: Η γεωγραφική Μακεδονική περιοχή της νοτιοδυτικής Βουλγαρίας (Μακεδονία τού Πιρίν) ονομάστηκε τότε (και έκτοτε μέχρι σήμερα) σε «**επαρχία Μπλαγκόεβγκραντ**» (Blagoevgrad province), ενώ η Ελληνική Μακεδονία αναφέρετο επισήμως ως περιοχή των αποκαλουμένων «**Νέων Χωρών**» ή «**Βορείου Ελλάδος**» από τότε μέχρι τό 1988.

Αυτή η διαβαλκανική «ονοματολογική ισορροπία», αφενός ως προς τό (αυθαίρετο) ιδεολόγημα της «**γεωγραφικής Μακεδονίας**» και αφετέρου ως προς την (πραγματική) λέξη «Μακεδονία», ήταν σύμφωνη με την **αρχή των σχέσεων καλής γειτονίας**—θεμελιώδη αρχή στο διεθνές δίκαιο—και ευθυγραμμίζετο με τό **πνεύμα** και τό **γράμμα** της ως άνω **Συνθήκης Ειρήνης** του Βουκουρεστίου, στο κείμενο της οποίας ουδαμού ανεφέρετο η λέξη «Μακεδονία».⁽³⁾ Γενικά, αμέσως μετά τον ως άνω «διαμελισμό» (τρόπος τού λέγειν) της «γεωγραφικής Μακεδονίας» δι' εκείνης της συνθήκης, καμία από τις συμβαλλόμενες Ελέγχουσες Δυνάμεις (Ελλάδα, Σερβία, Βουλγαρία) δεν επέτρεπε την **επίσημη** χρήση αυτού τού ονόματος («Μακεδονία») στο τμήμα της «**γεωγραφικής Μακεδονίας**» που είχε ενσωματώσει στην επικράτειά της.⁽⁴⁾

2. Μακεδονικός αλυτρωτισμός 1918-1944

Στο μεταξύ όμως, από τό 1918, ήτοι μετά την **Συνθήκη Ειρήνης** του Βουκουρεστίου (1913), η ιδέα περί μιας Ενωμένης Μακεδονίας ή Μεγάλης Μακεδονίας ανεδύθη ως τό πρωταρχικό ιδεολόγημα

της **Εσωτερικής Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης (IMRO)**, τών οποίων οι ηγέτες— Τόντορ Αλεξάντροφ, Αλεξάνταρ Πρωτογκέροφ και Ιβάν Μιχαΐλοφ—είχαν ως στόχο τήν ανεξαρτησία ολόκληρης τής «**γεωγραφικής Μακεδονίας**». Τό 1918 η Βουλγαρική κυβέρνηση τού Αλεξάντερ Μαλινόφ προσφέρθηκε να συνεισφέρει τήν περιοχή τού **Μπλαγκόεβγκραντ** (Μακεδονία τού Πιρίν) γι' αυτόν τόν σκοπό. Επιπλέον, η **Κομιντέρν** (Τρίτη Διεθνής) εξέδωσε ένα

Έκθ. 1: *Turquie D' Europe*. Jean Janvier, 1780.

ψήφισμα τό 1934, δια τού οποίου για πρώτη φορά διατυπώθησαν πολιτικές κατευθύνσεις *ρητώς* για τήν αναγνώριση τής ύπαρξης χωριστού «Μακεδονικού **έθνους**» και διακριτής «Μακεδονικής **γλώσσας**».

Εντούτοις, μια δεκαετία αργότερα, τόν Μάιο τού 1943, ο Στάλιν διέλυσε τήν **Κομιντέρν**, προκειμένου να φέρει τήν Σοβιετική Ένωση σε πλήρη γεωπολιτική ευθυγράμμιση με τούς Δυτικούς Συμμάχους εναντίον τού κοινού εχθρού, τήν Ναζιστική Γερμανία, στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: Οι εξελίξεις τού Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου είχαν καταστήσει τήν Κομιντέρν ένα **αναχρονιστικό γεωπολιτικό «βαρίδι»**, τό οποίο κάθε άλλο παρά συνέβαλε θετικά στις προσπάθειες τού Στάλιν να παρωθήσει τούς Δυτικούς Συμμάχους του (1943) να ανοίξουν ένα δεύτερο κρίσιμο (δυτικό) μέτωπο στην ηπειρωτική Ευρώπη εναντίον τής Γερμανίας.

Κατά συνέπεια, μαζί με τήν Κομιντέρν, τό «Μακεδονικό Ζήτημα» (Μακεδονικός μεγαλοϊδεατισμός) «εξαφανίστηκε» ως δια «μαγείας» από τό *διπλωματικό* προσκήνιο στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ειδικά από τό 1943, τουλάχιστον σε γεωστρατηγικό επίπεδο—παρότι σε τακτικό επίπεδο ένα μέρος τής Ελληνικής Μακεδονίας και τής νότιας Γιουγκοσλαβίας διατελούσαν υπό κοινή Γερμανο-Βουλγαρική κατοχή τό 1941-1944, στο δε Κ.Κ. Γιουγκοσλαβίας καλιεργούνται, όλο και περισσότερο από τό 1943, ιδέες Μακεδονικού αλυτρωτισμού.

3. Τιτοϊκή ονοματολογική ανισορροπία

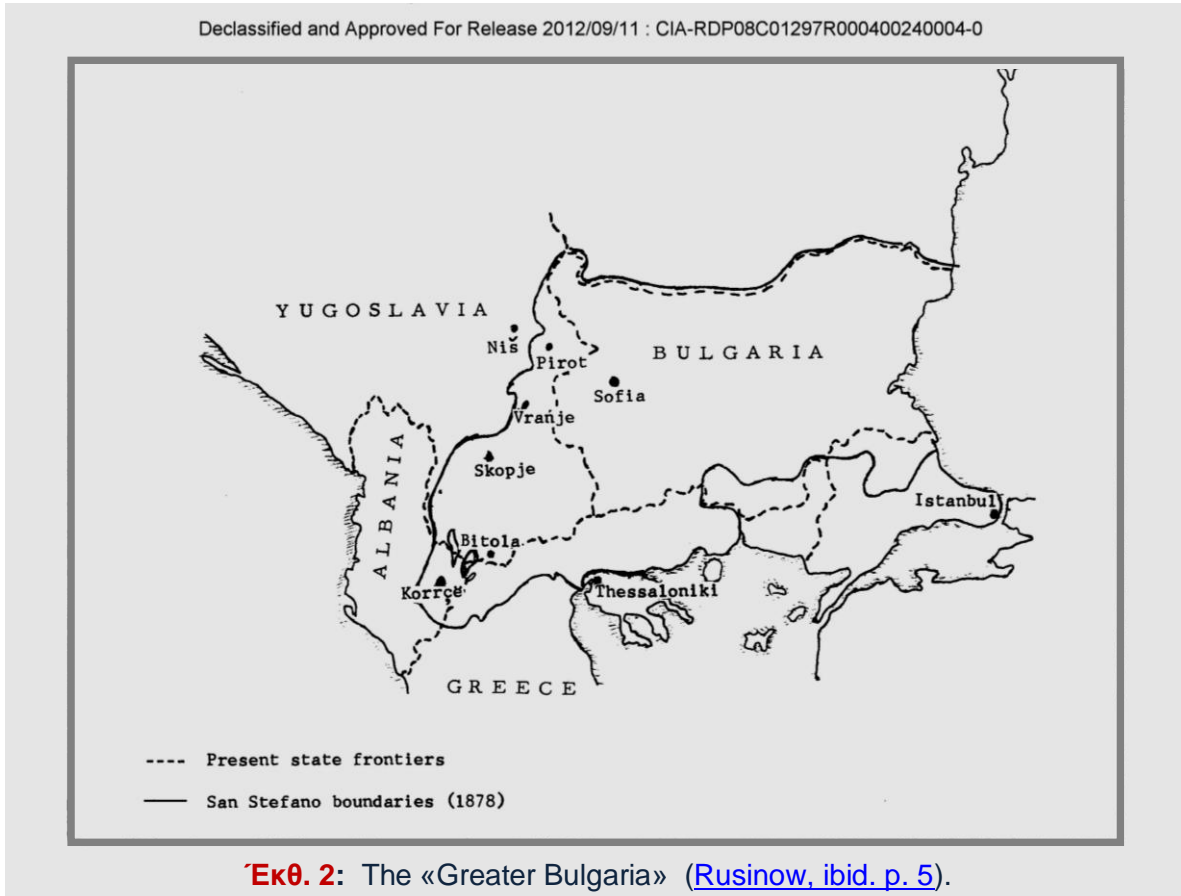
Μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο όμως, η προαναφερθείσα «ονοματολογική ισορροπία» ως προς τήν **«γεωγραφική»** Μακεδονία, διαταράχθηκε μάλλον ανεπανόρθωτα, λόγω πρωτοβουλιών τού ηγέτη τής Γιουγκοσλαβίας, στρατάρχη **Τζόζιπ Μπροζ Τίτο**: Στις 11 Οκτωβρίου 1945, λίγο πριν κλιμακωθεί ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος στη β΄ φάση του (1946-1949), ο Τίτο ανεφέρετο στην ελληνική επαρχία τής Μακεδονίας με τόν *δικό του* όρο **«Μακεδονία τού Αιγαίου»**.

Κατά τό επόμενο μάλιστα έτος (1946), ο Τίτο προσέδωσε ομοσπονδιακή πολιτική υπόσταση στη νότια περιοχή τής Γιουγκοσλαβίας (**Vardar Banovina**), μετονομάζοντάς την παράλληλα—κατά παράβαση τού πνεύματος και τού γράμματος τής **Συνθήκης Ειρήνης** τού Βουκουρεστίου (1913)—σε **«Λαϊκή Δημοκρατία τής Μακεδονίας»**, ως ομόσπονδο κράτος τής **Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας τής Γιουγκοσλαβίας**. Πολύ αργότερα, στο νέο σύνταγμα τής Γιουγκοσλαβίας τού 1963, η νότια περιοχή τής Γιουγκοσλαβίας μετονομάστηκε ξανά, αυτή τήν φορά σε **«Σοσιαλιστική Δημοκρατία τής Μακεδονίας»**, προκειμένου να ευθυγραμμισθεί τό όνομά της αφενός με εκείνα τών άλλων («Σοσιαλιστικών») Γιουγκοσλαβικών ομοσπόνδων κρατών και αφετέρου με τό νέο όνομα τής Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας («Σοσιαλιστική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία τής Γιουγκοσλαβίας»).

4. Τιτοϊκός μεγαλοϊδεατισμός

Εκείνες οι πρωτοβουλίες (ή γεωπολιτικές αυθαιρεσίες) τού Τίτο από τό 1945, ήσαν εκφάνσεις τής επιθετικής του πολιτικής ατζέντας περί **Μακεδονικού αποσχιστικισμού** (Macedonian separatism), ήτοι τό ιδεολόγημα τής μελλοντικής ενοποίησης και πολιτικής αυτονόμησης ολόκληρης τής

(δήθεν) «**γεωγραφικής** Μακεδονίας», τό οποίο προωθείτο συστηματικά από τόν Τίτο εν συνδυασμώ μάλιστα με τίς ρητώς εκπεφρασμένες μεγιστοποιητικές (μεγαλοϊδεατικές) βλέψεις του για τήν δημιουργία μιας μεγάλης Νοτιο-Σλαβικής (Βαλκανικής) συνομοσπονδίας στο απώτερο μέλλον, παρότι οι Νικήτριες Δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένης και τής Σοβιετικής Ένωσης, αντιτάχθηκαν εξ αρχής σε εκείνη τήν εξωπραγματική Μεγάλη Ιδέα.

Τά πολιτικά σχέδια τού Τίτο εις προώθηση τού **Μακεδονικού αλυτρωτισμού** απέβλεπαν παρεμπιπτόντως, αν όχι πρωταρχικώς, να αντισταθμίσουν και τελικά να εξουδετερώσουν τόν **Βουλγαρικό αλυτρωτισμό**, που εκπήγαζε από τό συλλογικό «**Τραύμα τού San Stefano**» τών Βουλγάρων, μετά τήν διπλωματική τους αποτυχία να υλοποιήσουν τήν Συνθήκη τού **San Stefano** (1878), διά τής οποίας η Ρωσία επέβαλε τότε (1878) στην Τουρκία τήν αποκαλούμενη «**Μεγάλη Βουλγαρία**» (**Έκθ. 2**), ήτοι μια Βουλγαρία που περιελάμβανε ολόκληρη τήν «**γεωγραφική Μακεδονία**» ([Rusinow 1968, αποδιαβαθμισμένο έγγραφο τής CIA](#)):⁽⁵⁾

“ Παρεμπιπτόντως, σε τακτικό επίπεδο, μια αυτόνομη δημοκρατία θα μπορούσε επίσης να αποδειχθεί χρήσιμη για τήν αποδυνάμωση τής θέσης και τής απήχησης εκείνων τών Μακεδόνων, συμπεριλαμβανομένων τών περισσότερων ηγετών τού IMRO και ουκ ολίγων κορυφαίων Κομμουνιστών, οι οποίοι εξακολουθούσαν να προτιμούν είτε **ένταξη** [τής Νότιας Γιουγκοσλαβίας] στη Βουλγαρία, είτε ένα **ανεξάρτητο** Μακεδονικό κράτος. [...]

Κατά τά πρώτα χρόνια τού [Β΄ Παγκοσμίου] πολέμου, τά Κομμουνιστικά κόμματα τής Βουλγαρίας και τής Γιουγκοσλαβίας ανταγωνίζοντο, ωσάν καλοί αστοί

εθνικιστές, για τόν έλεγχο τού Κομμουνιστικού κινήματος στην περιφέρεια τού Βαρδάρη, και μάλιστα για κάποια περίοδο οι Βούλγαροι εφαινότο να υπερισχύουν σε εκείνον τόν [εθνικιστικό] ανταγωνισμό. [...] Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι κάποιοι υπέρμαχοι τού **Μακεδονικού αποσχισμού** [ήτοι υπέρμαχοι τής ανεξαρτησίας τής «**γεωγραφικής Μακεδονίας**»], Κομμουνιστές ή άλλοι, εξακολουθούσαν να δραστηριοποιούνται στην περιοχή μέχρι τό 1946.

Τουλάχιστον για κάποια περίοδο μετέπειτα, τώρα πλέον ήταν ο **Τίτο**—και όχι οι Βούλγαροι (ή ακόμα και οι Έλληνες) Κομμουνιστές—που προωθούσε μια λύση [περί τής «**γεωγραφικής Μακεδονίας**»] η οποία απέλαυε τής υποστήριξης τού **Στάλιν** και επιπροσθέτως τού **Γεωργίου Δημητρώφ**, τού γηράσκοντος Βουλγάρου πρώην αρχηγού τής Κομιντέρν, ο οποίος επέστρεψε μετά τόν πόλεμο για να γίνει πρωθυπουργός τής πατρίδος του.

Επ' αυτής δε τής βάσεως, ο Τίτο προέβαλε ένα ευρύτερο σχέδιο: Ήταν απλώς φυσικό ότι μια αυτόνομη Μακεδονία θα έπρεπε να περιλαμβάνει όλα τά μέλη τού Μακεδονικού έθνους, και ως εκ τούτου ήταν φυσικό ότι οι περιοχές τού **Βαρδάρη** [στη Γιουγκοσλαβία], τού **Πιρίν** [στη Βουλγαρία] και τελικά η **Μακεδονία τού Αιγαίου** [στην Ελλάδα] θα έπρεπε να επανενωθούν, αλλά αυτή τήν φορά μέσα σε μια ομοσπονδιακή Γιουγκοσλαβία. Θα ήταν εξίσου φυσικό οι Βούλγαροι, που συνδέονται με τούς Γιουγκοσλάβους εξ αίματος και τώρα και διά πολιτικής ιδεολογίας, θα έπρεπε επίσης να ενταχθούν στην ομοσπονδία, πραγματοποιώντας επιτέλους τήν Επικράτεια **όλων** τών Νότιων Σλάβων, τήν οποία εξ αρχής είχαν κατά νου οι υποστηρικτές τής Γιουγκο-Σλαβικής ιδέας κατά τόν 19^ο αιώνα. Τότε ίσως θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί τήν προοπτική για μια ευρύτερη συνομοσπονδία, που θα συμπεριελάμβανε **όλες τές Κομμουνιστικές Δημοκρατίες τών Βαλκανίων**. [...]

Η ιστορία αυτού τού μεγαλοφρόνος σχεδίου, και τής αποτυχίας του, είναι τό κεντρικό θέμα τής περιβόητης ιστορίας τής διαμάχης μεταξύ **Τίτο** και **Στάλιν**. Για τούς εν προκειμένω σκοπούς, είναι σημαντικό να σημειωθεί απλώς ότι για τέσσερα χρόνια, από τό 1944 έως τό 1948, τό **Βουλγαρικό Κομμουνιστικό καθεστώς εξαναγκάστηκε να δεχθεί τό Γιουγκοσλαβικό επιχείρημα ότι οι Μακεδόνες αποτελούν ένα ξεχωριστό έθνος**. Επίσης, ενεργά, αν και απρόθυμα, [οι Βούλγαροι] προετοίμασαν τήν Μακεδονία τού Πιρίν για ενοποίηση με τήν Μακεδονία τού Βαρδάρη μέσα στη Γιουγκοσλαβία, αν και επεδίωξαν [επιτυχώς] να αναβάλουν τήν «ημέρα τού κακού» [evil day] επιμένοντας ότι η ενοποίηση θα μπορούσε να επέλθει μόνο μετά από μιά ομοσπονδία μεταξύ Γιουγκοσλαβίας και Βουλγαρίας. Αυτή ήταν η ουσία μιας συμφωνίας **Τίτο-Ντιμιτρώφ** που υπεγράφη στο **Bled**, στη Σλοβενία, τον Αύγουστο τού 1947, και επικυρώθηκε με μια Γιουγκοσλαβο-Βουλγαρική Συνθήκη Φιλίας που υπεγράφη στη Σόφια όταν ο Τίτο ανταπέδωσε τήν επίσκεψη κατά τόν επόμενο Νοέμβριο. Έκτοτε, ωσάκις οι Βούλγαροι επέσειαν τό φάσμα τού **San Stefano**, οι Γιουγκοσλάβοι απαντούσαν εκταφιάζοντας τήν Συμφωνία **Bled**.”

Στην πράξη, ο **Μακεδονικός αλυτρωτισμός**, όπως επινοήθηκε από τόν Τίτο, είχε ως (αμυντικό) στόχο να αποσταθεροποιήσει τό ιδεοληπτικό έδαφος δύο ανταγωνιστικών αλυτρωτισμών, ενός **εσωτερικού** (Σερβικού) και ενός άλλου **εξωτερικού** (Βουλγαρικού), οι οποίοι εν συνδυασμό συνιστούσαν μια μακροπρόθεσμη απειλή για τήν ακεραιότητα τής Γιουγκοσλαβίας ως

ομοσπονδίας: Σύμφωνα με την εκδοχή του Τίτο περί Μακεδονικού αλυτρωτισμού, οι Μακεδόνες δεν είναι ούτε Σέρβοι ούτε Βούλγαροι, αλλά μέλη ενός ξεχωριστού ιστορικού **έθνους**, που φέρεται ότι δεν έχει ακόμη απελευθερωθεί, τουλάχιστον στο σύνολό του. Σε απάντηση στις επιδιώξεις του Τίτο, η επίσημη θέση της Βουλγαρίας ως προς την εθνοτική καταγωγή των Μακεδόνων ήταν μάλλον ανακόλουθη, κυμαινόμενη σε αξιοσημείωτο βαθμό κάθε λίγα χρόνια, κατ' εκάστοτε περιστασιακή ευθυγράμμισή της με τις διπλωματικές ταλαντώσεις στις Σοβιετο-Γιουγκοσλαβικές σχέσεις (Κοφος, 1964): ⁽⁶⁾

“ Σε λιγότερο από είκοσι χρόνια από την απελευθέρωση, οι Βούλγαροι Κομμουνιστές υιοθέτησαν, πέντε φορές, απόψεις που ήταν εντελώς αντιφατικές για τό Μακεδονικό ζήτημα. Έτσι, τό 1944-1948 όχι μόνο παραιτήθηκαν από τις εδαφικές τους διεκδικήσεις σχετικά με την Μακεδονία, προς χάριν των Γιουγκοσλάβων, αλλά επιπροσθέτως αποδέχτηκαν και την Γιουγκοσλαβική θεωρία ότι οι Σλάβοι κάτοικοι της Μακεδονίας εν όλω ήσαν **«Μακεδόνες»**, ήτοι μια νέα **εθνοτική** ομάδα.

Μετά την ρήξη στις σχέσεις Τίτο-Cominform—και ειδικά από τό 1948 έως τό 1954—οι Βούλγαροι πέρασαν στην επίθεση υποστηρίζοντας την δημιουργία, υπό την αιγίδα της Βουλγαρίας, ενός **Μακεδονικού ομόσπονδου κράτους** μέσα σε μια **Βαλκανική Κομμουνιστική συνομοσπονδία**. Με εκείνη την επίσημη πρόταση, οι «Μακεδόνες» έγιναν και πάλι **Βούλγαροι**.

Μόνο όταν η νέα Σοβιετική ηγεσία θεώρησε σκόπιμο να προσπαθήσει να επαναφέρει τον Τίτο πίσω στο Κομμουνιστικό παραπέτασμα τό 1955, η Βουλγαρία εγκατέλειψε τότε τούς **προσηματικούς** ισχυρισμούς της σχετικά με την Μακεδονία και συναίνεσε με την αναγνώριση της ύπαρξης **εθνοτικών «Μακεδόνων»** ακόμη και **εντός της Βουλγαρίας**.

Αλλά αυτό ήταν μόνο μια βραχύβια υποχώρηση, η οποία διήρκεσε μόνο κατά την διάρκεια της νέας Σοβιετο-Γιουγκοσλαβικής επαναπροσέγγισης. Τό 1958, εν μέσω έντονης κριτικής από ολόκληρο τό Σοβιετικό μπλοκ κατά των Γιουγκοσλάβων «ρεβιζιονιστών», οι Βούλγαροι δεν έχασαν χρόνο για να διακηρύξουν [και πάλι] την ανεξαρτησία τους σχετικά με τό Μακεδονικό ζήτημα, να καλωσορίσουν τον επανακαθορισμό των «Μακεδόνων» ως **«Βουλγάρων»** και να καταργήσουν την θεωρία της **«Μακεδονικής εθνικότητας»** [**«Macedonian nationality»**].

Μετέπειτα όμως, οι νέοι διεθνείς προσανατολισμοί της Μόσχας επέφεραν μια νέα επανασυμφιλίωση της Σόφιας με τό Βελιγράδι. Κατά συνέπεια, η Σόφια αναγκάστηκε να εγκαταλείψει ξανά την πολεμική της σχετικά με τό Μακεδονικό ζήτημα. Υπήρχαν ενδείξεις ότι μετά την συνάντηση Τίτο-Ζίβκωφ στο Βελιγράδι τον Ιανουάριο του 1962, οι Βούλγαροι ίσως να σκλήρηναν τότε την θέση τους έναντι των Γιουγκοσλαβικών απαιτήσεων [ως προς τό Μακεδονικό]. Ωστόσο, οι Σοβιετο-Γιουγκοσλαβικές σχέσεις προφανώς δεν είχαν φθάσει σε τέτοιο βαθμό τελειότητας που να εξαναγκάσουν τούς Βούλγαρους να κατασταλάξουν σε μιά οριστική απόφαση περί του εάν «Μακεδόνες» πράγματι υφίστανται εκτός της [Γιουγκοσλαβικής] «Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας».”

Εντούτοις, σε κάθε περίπτωση στην Μεταπολεμική εποχή, η Βουλγαρία δεν ακολούθησε τό (Γιουγκοσλαβικό) υπόδειγμα της (αυθαίρετης) *θεσμικής* χρήσης του ονόματος «Μακεδονία» στην

περιοχή της «γεωγραφικής Μακεδονίας» εντός της Βουλγαρικής επικρατείας: Η Βουλγαρική επαρχία **Blagoevgrad** διετήρησε τό όνόμά της erga omnes για έναν αιώνα τώρα. Ωστόσο, η Ελλάδα άρχισε να χρησιμοποιεί αυτό τό όνομα («Μακεδονία») επίσημα μετά από πολλά χρόνια, τό 1988, μετονομάζοντας τό «Υπουργείο Βορείου Ελλάδος» σε «**Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης**», ως μια καθυστερημένη απάντηση της Ελληνικής Κυβέρνησης (42 χρόνια μετά τό 1946) στο τότε Συνταγματικό όνομα της νότιας περιοχής της Γιουγκοσλαβίας («**Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας**»).(7)

5. Διαβαλκανική άτυπη συμπαιγνία 1944-1987

Μια σημαντική πτυχή τού ονοματολογικού ζητήματος της πΓΔΜ από τήν δεκαετία τού 1990 μέχρι σήμερα, είναι ότι για 45 συνεχόμενα χρόνια (1946-1991) η Βουλγαρία και η Ελλάδα δεν είχαν εγείρει *επίσημα* οποιοδήποτε θέμα (στα Ηνωμένα Έθνη κλπ.) όσον αφορά στη *θεσμική* ένταξη της λέξης «Μακεδονία» στο Συνταγματικό όνομα της νότιας περιοχής της Γιουγκοσλαβίας—κάθε χώρα για δικούς της διαφορετικούς λόγους, ήτοι:

- **Βουλγαρία.** Η εν γένει (άν και κυμαινομένη) σιωπηρά συναίνεση της Βουλγαρίας με τήν πολιτική τού Τίτο σχετικά με τήν ένταξη της λέξης «**Μακεδονία**» στο Συνταγματικό όνομα της νότιας Γιουγκοσλαβίας μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στην Κομμουνιστική αλληλεγγύη και εν μέρει (αν όχι κυρίως) στη συμμαχία της Βουλγαρίας με τόν Άξονα στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: Η *συντριπτική* ήττα της Γιουγκοσλαβίας από τήν Γερμανία τό 1941, οφείλετο κυρίως στο γεγονός ότι η Wehrmacht είχε τήν δυνατότητα να εισβάλει στη Γιουγκοσλαβία από όλα τά μέτωπά της, συμπεριλαμβανομένων και τών Γιουγκοσλαβικών συνόρων με τήν Ρουμανία και τήν Βουλγαρία, λόγω της τότε συμμαχίας αυτών τών δύο χωρών με τόν Άξονα. Κατά συνέπεια, στη Μεταπολεμική περίοδο, η Βουλγαρία δεν είχε ούτε τό ηθικό ανάστημα ούτε τήν γεωπολιτική βαρύτητα για να αντιμετωπίσει τόν στρατάρχη Τίτο—διαπρεπή στρατιωτικό ηγέτη τών Συμμάχων και εθνικό ηγέτη με παγκόσμια απήχηση—ειδικά μάλιστα όσον αφορά σε (εσωτερικά) θέματα εμπύπτοντα στην ομοσπονδιακή δικαιοδοσία και στην εθνική κυριαρχία της Γιουγκοσλαβίας.
- **Ελλάδα.** Αντιθέτως, η Ελλάδα, έχοντας πολεμήσει σκληρά παρά τώ πλευρώ τών Συμμάχων, είχε και τό ηθικό ανάστημα και τό γεωπολιτικό βάρος τότε, μετά τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, για να εγείρει *επίσημα* θέμα όσον αφορά στο όνομα τού νοτίου ομοσπόνδου κράτους της Γιουγκοσλαβίας. Εντούτοις, η Ελλάδα επέλεξε τότε (και έκτοτε μέχρι τό 1987) να συμμετάσχει και αυτή στη «διαβαλκανική» σιωπηρά συναίνεση με τόν Τίτο επ' αυτού τού (ονοματολογικού) θέματος, λόγω στρατηγικών υστεροβουλιών: Κατά τήν διάρκεια τού Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), αυτό που για τό τότε αντικομμουνιστικό καθεστώς της Ελλάδας είχε κρίσιμη στρατιωτική σημασία—και κατά συνέπεια αποτελούσε ζήτημα διπλωματικής *εστίασης*—ήταν η άσκηση διπλωματικής πίεσης στον Τίτο για να κλείσει τά Ελληνο-Γιουγκοσλαβικά σύνορα σε βάρος τών αριστερών ελληνικών αντάρτικων δυνάμεων. Στη συνέχεια, σε γεωστρατηγικό πλαίσιο πειθαρχίας τού Ψυχρού Πολέμου, η Ελλάδα (ως μέλος τού NATO) δεν έθιξε κανένα σημαντικό θέμα κατά της *αδέσμευτης* Γιουγκοσλαβίας, επειδή η επικράτειά της εθεωρείτο από τό NATO ως μεσολαβούσα

περιοχή (μη-Σοβιετική μη-Νατοϊκή «buffer country») κατά τού Σοβιετικού επεκτατισμού. Επιπλέον, σε όλη τήν διάρκεια τού Ψυχρού Πολέμου, εθνικοί λόγοι παρώθησαν τήν Ελλάδα να συνενάισει ατύπως με τήν Γιουγκοσλαβία ως προς τό όνομα τού νοτίου ομοσπόνδου κράτους τής τελευταίας, τουλάχιστον στον βαθμό που αυτό τό όνομα είχε ως στόχο να αντισταθμίσει τόν **Βουλγαρικό αλυτρωτισμό**, ο οποίος εθεωρείτο παραδοσιακά από τίς Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις ως πρωταρχικό ζήτημα Εθνικής Ασφαλείας. Μεταφορικά, υπό τό Ελληνικό πρίσμα, τό θέμα τής ονομασίας τής «... Δημοκρατίας τής **Μακεδονίας**» ήταν κατά κάποιο τρόπο ένα χρήσιμο «τζίνι», τό οποίο ο Τίτο τό κρατούσε με ασφάλεια μέσα στο μπουκάλι (στη Γιουγκοσλαβική ομοσπονδία).

Ενδεικτικά, στο διπλωματικό προσκήνιο τό 2010 προεβλήθη αλυσιτελώς η ιδέα να επανατεθεί αυτό τό τζίνι («... Δημοκρατία τής **Μακεδονίας**») μέσα σε ένα παρόμοιο (αν και αρκετά μικρότερο) μπουκάλι: Ειδικότερα, αυτή ιδέα υποτίθεται ότι θα μπορούσε ίσως να υλοποιηθεί δια μιας συνταγματικής αναδιάρθρωσης τής πΓΔΜ προς πολιτειακή μετάλλαξη της σε μια ομοσπονδιακή δημοκρατία με 3-4 ημιαυτόνομες περιφέρειες, μία από τίς οποίες θα ονομάζεται «... Δημοκρατία τής **Μακεδονίας**». Προφανώς επομένως, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, αυτή η μάλλον αναχρονιστική ιδέα προτείνει ουσιαστικά επιστροφή στο status quo ante (1946-1991), κατά τό οποίο η ονομασία «... η Δημοκρατία τής **Μακεδονίας**» αποδόθηκε σε μια **αυτόνομη ομόσπονδη** επικράτεια και όχι σε ένα **ανεξάρτητο** κράτος.

Εν πάση περιπτώσει, τό ιστορικό γεγονός είναι ότι ο λαός αυτής τής περιοχής (πΓΔΜ) αυτοπροσδιορίζετο επί πολλές δεκαετίες, επί σχεδόν μισό αιώνα, ως πολίτες τής «Λαϊκής Δημοκρατίας τής **Μακεδονίας**» (1946-1963) και στη συνέχεια τής «Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας τής **Μακεδονίας**» (1963-1991). Εν ολίγοις, αυτοπροσδιορίζοντο ούτως, ως πολίτες μιας ομοσπόνδου επικρατείας τής Γιουγκοσλαβίας, επί μισό αιώνα **νομίμως** (σύμφωνα με τό διεθνές δίκαιο) και **αδιαμφισβητήτως** (λόγω τής ατύπου συναινέσεως τόσο τής Βουλγαρίας όσο και τής Ελλάδας με τίς Συνταγματικές διατάξεις τού Τίτο επί αυτού τού θέματος), ενώ η Ελλάδα καθυόδε τον εν πολλοίς «αφάσιο» ύπνο τού διπλωματικώς (ψυχροπολεμικώς) «παράλυτου» επί τού θέματος, λόγω τής εξαναγκαστικής πειθαρχίας τού Ψυχρού Πολέμου αλλά και λόγω στρατηγικών αντιλήψεων τού ελληνικού πολιτικού και στρατιωτικού της κατεστημένου ως προς τόν υποτιθέμενο **Βουλγαρικό αλυτρωτισμό**—ήτοι έμμενες (βουλγαροφοβικές) αντιλήψεις⁽⁸⁾ που ήσαν αντίθετες με τό αντικειμενικά γεγονότα που κατεδείκνυαν ότι ο Τίτο, και όχι οι Βούλγαροι, ήταν ο «ζογκλέρ» τού Μακεδονικού αλυτρωτισμού στον Ψυχρό Πόλεμο.

6. Τό Λάθος τής Ελλάδος

Οι Έλληνες δεν συνειδητοποίησαν ότι οι Βούλγαροι ήσαν οι φυσικοί τους σύμμαχοι στο Μακεδονικό ζήτημα: Η **γλωσσική** κληρονομιά τής Βουλγαρίας και η **ιστορική** κληρονομιά τής Ελλάδος ήσαν τά δύο θεμελιώδη δομικά στοιχεία που ο Τίτο πάσχιζε τότε να υφαρπάσει πολιτικώς—ήτοι μονομερώς διά **Συνταγματικών διατάξεων** τής Γιουγκοσλαβίας, και όχι πολυμερώς διά **διεθνών συνθηκών**—και να τά οικειοποιηθεί πολιτισμικώς. Ειδικότερα ο Τίτο επεδίωκε να στοιχειοθετήσει εντέχνως και να καθιερώσει διεθνώς τήν ύπαρξη Μακεδονικής **γλώσσας** (Macedonian language) και Μακεδονικής **εθνικότητας** (Macedonian nationality),⁽⁹⁾ τήν

πρώτη σε βάρος τής Βουλγαρίας και τήν δεύτερη σε βάρος τόσο τής Ελλάδος όσο και τής Βουλγαρίας, στο πλαίσιο τής αλυτρωτικής πολιτικής τής Γιουγκοσλαβίας σχετικά με τό υπ' αυτού επιτηδείως αναμοχλευόμενο Μακεδονικό ζήτημα. Απεναντίας μάλιστα, παρά τίς κατάφωρες μηχανεύσεις τού Τίτο, η Ελλάδα τό μόνο που έβλεπε κατά τήν διάρκεια τού Ψυχρού Πολέμου ήταν η (υποτίθεται) ανάγκη να καλλιεργεί άριστες σχέσεις, κατά τό δυνατόν, με τήν Γιουγκοσλαβία. Παράλληλα η Ελλάδα, αντί να βλέπει τό προφανές (την φυσική της συμμαχία με τήν Βουλγαρία όσον αφορά στις Τιτοϊκές μηχανεύσεις), υπέβλεπε τήν Βουλγαρία με δομική ή και εμμονική καχυποψία: Η Βουλγαρία ευρίσκετο στην άλλη πλευρά τού Σιδηρού Παραπετάσματος. Κι έτσι οι Έλληνες συνέχιζαν να κοιμούνται.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

⁽¹⁾ Ο όρος «**γεωγραφική** Μακεδονία» ήταν ανύπαρκτος μέχρι την Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913), ή και μετέπειτα μέχρι το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Επομένως δεν μπορεί να λεχθεί ευλόγως ότι «διαμελίσθηκε» (ή «διαμοιράσθηκε») κάτι το οποίο δεν υφίστατο τότε (1913), ούτε καν ως έννοια, τουλάχιστον σε επίπεδο διεθνούς δικαίου, ήτοι ρητώς σε κείμενα Διεθνών Συνθηκών, και δη Συνθηκών Ειρήνης.

Συγκεκριμένα, στη Συνθήκη Ειρήνης του Βουκουρεστίου (10 Αυγούστου 1913) δεν υπάρχει πουθενά ούτε ο όρος «**γεωγραφική** Μακεδονία» ούτε καν η λέξη (σχέτη) «Μακεδονία» ή παράγωγά της. Σε εκείνη την Συνθήκη, τα νέα Σερβο-Βουλγαρικά και Ελληνο-Βουλγαρικά σύνορα ορίζονται βάσει γεωγραφικών τοπωνυμίων (ορέων, κοιλάδων κ.ο.κ.) και μόνον, επί λέξει ως εξής (άρθρα ΙΙΙ και V τής Συνθήκης):

«ARTICLE III. Between the Kingdom of **Bulgaria** and the Kingdom of **Serbia**, the frontier will follow conformably with the procès-verbal drawn up by the respective military delegates and annexed to the Protocol No. 9 of the 25th of July (August 7th), 1913, of the Conference of Bucharest, the following line : The frontier line will start from the old frontier from the summit of **Patarica**, will follow the old **Turco-Bulgarian** frontier and the line of the watershed between the **Vardar** and the **Strouma**, with the exception of the upper valley of the **Stroumitza**, which will remain on Serbian territory ; it will terminate at the **Belasica** Mountain, where it will bend back to the **Graeco-Bulgarian** frontier. A detailed description of this frontier and its indication on the map 1/200.000 of the Austrian General Staff are annexed to the present article.

[...]

ARTICLE V. Between the Kingdom of **Greece** and the Kingdom of **Bulgaria** the frontier will follow conformably with the procès-verbal drawn up by the respective military Delegates and annexed to the Protocol No. 9 of the 25th of July (August 7th), 1913, of the Conference of Bucharest, the following line : The frontier line shall start from the new **Serbo-Bulgarian** frontier on the summit of **Belagica** planina, to terminate at the mouth of the **Mesta** on the **Aegean Sea**. Between these two extreme points, the frontier line will follow the tracing indicated on the map 1/200.000 of the Austrian General Staff and according to the description annexed to the present article.»

Δηλαδή δια τής Συνθήκης Ειρήνης του Βουκουρεστίου, οι Βαλκάνιοι Σύμμαχοι (Βουλγαρία, Ελλάδα, Σερβία) διεμοίρασαν μεταξύ τους τα συγκεκριμένα και ρητώς προσδιοριζόμενα εδάφη που απελευθέρωσαν από τον Οθωμανικό ζυγό (και όχι κάποια *ανύπαρκτη* ή *ασαφώς* σκιαγραφουμένη «**γεωγραφική** Μακεδονία»). Εκείνα τα απελευθερωθέντα εδάφη, κάποιοι συγγραφείς άρχισαν *εκ τών υστέρων* (*ex post*), ήτοι από τό 1918 και μετέπειτα, να τα χαρακτηρίζουν ως συναπαρτίζοντα την από τό 1918 και έκτοτε βιβλιογραφουμένη «**γεωγραφική** Μακεδονία».

Στην παρούσα μονογραφία επομένως, οι όροι *διαμελίσθηκε* και *γεωγραφική Μακεδονία*, τίθενται εντός εισαγωγικών, υποδηλώνοντας ότι η κατά κόρον χρήση αυτών των όρων στο

διαδίκτυο (και τή συναφή) σήμερα είναι νομικώς αβάσιμη και λογικώς αυθαίρετη (ιδέ και **Υποσ. 3** παρακάτω).

- (2) Η συνολική έκταση τής κατά τή ως άνω (**Υποσ. 1**) «**γεωγραφικής** Μακεδονίας ανέρχεται συνολικά σε 66.857 km², επί μέρους ως εξής: 34.556 km² (**51,39%**) εντός τής Ελληνικής Επικρατείας, 6.788 km² (**10,15%**) εντός τής Βουλγαρικής Επικρατείας, και 25.713 km² (**38,46%**) που συναποτελούν τήν εδαφική έκταση τής *FYROM*.
- (3) Πέραν τών αναφερθέντων παραπάνω (**Υποσ. 1**) όσον αφορά στην Συνθήκη Ειρήνης τού Βουκουρεστίου (1913), η λέξη «**Μακεδονία**» ή παράγωγά της δεν αναφέρονται πουθενά, ούτε μία φορά, σε όλες τές άλλες προηγηθείσες συναφείς διεθνείς Συνθήκες, όπως εκείνες τούς **Λονδίνου** τήν 13/3/1871, τού **Σαν Στέφανο** τήν 3/3/1878, τού **Βερολίνου** τήν 13/7/1878 και τού **Λονδίνου** τήν 17/5/1913.
- (4) Shea, John, 1997. *Macedonia and Greece: The Struggle to Define a New Balkan Nation* (McFarland & Co.: NC, USA), σ. 13. Ιδέ επίσης εκτενή υποσημείωση (**Υποσ. 7**) παρακάτω.
- (5) Rusinow, Dennison I., 1968. “The «Macedonian Question» Never Dies: The San Stefano Trauma Again—or When is a Macedonian Bulgarian?”, *American Universities Field Staff, Inc* (AUFS), (Southeast Europe Series) τ. 15.3 (Yugoslavia), σ. 9. (CIA document, declassified and approved for release 9/11/2012).
- (6) Kofos, Evangelos, 1964. *Nationalism and Communism in Macedonia* (Institute of Balkan Studies: Thessaloniki, Greece), κεφ. ΙΙ.
- (7) Επί 74 συναπτά έτη, από τό 1913 μέχρι τό 1987, η Ελλάδα—όπως επίσης και η Βουλγαρία—αυτοπεριορίσθηκε στο να χρησιμοποιεί τόν όρο «Μακεδονία» μόνο για εσωτερική χρήση, ήτοι κατά τρόπο πού συνάδει με τό πνεύμα και τό γράμμα τής Συνθήκης Ειρήνης τού Βουκουρεστίου (1913): Ενδεικτικά:
- (α) Η «Μακεδονία» (και μάλιστα Ανατολική, Δυτική και Κεντρική, ή και Άνω και Κάτω Μακεδονία όσον αφορά στη Δυτική Μακεδονία) αναφέρεται σε απογραφές πληθυσμού από τήν Εθνική Στατιστική Υπηρεσία τής Ελλάδος, ως έδει, δεδομένου ότι η εν λόγω υπηρεσία οφείλει να καταγράφει και να ταξινομεί *πραγματικά* δεδομένα.
- (β) Ταυτόχρονα, η «Μακεδονία» ανεφέρετο ρητώς και απεικονίζετο σε ευρέως ανηρτημένους χάρτες σε αίθουσες διδασκαλίας στο δημόσιο εκπαιδευτικό τής Ελλάδος σε όλες τές βαθμίδες, και ειδικά στο δημοτικό και γυμνάσιο-λύκειο, ως έδει, δεδομένου ότι η εν λόγω αναφορά-απεικόνιση δεν συνεδυάζετο με οποιαδήποτε αλτρωτικά στοιχεία, αφού τό Μακεδονικό Ζήτημα εθεωρείτο ευλόγως από τήν Ελλάδα ότι είχε κλείσει οριστικά διά τής Συνθήκης Ειρήνης τού Βουκουρεστίου, όπως ενθυμούνται όλοι οι Έλληνες που εξεπαιδεύθησαν στην Ελλάδα ή σε ελληνικά σχολεία τού εξωτερικού.
- (γ) Επί πλέον, πλείστα όσα ακαδημαϊκά άρθρα **ιστορικού** και **πολιτικού** περιεχομένου τής πανεπιστημιακής κοινότητας τής Ελλάδος, από τό 1913 μέχρι τό 1987, αναφέρονται

ρητώς στον ιστορικό όρο «Μακεδονία», με μοναδικό σκοπό όμως τήν επιστημονική ακριβολογία, χωρίς οποιοσδήποτε (άξιος λόγου) αλυτρωτικές ή αναθεωρητικές απόψεις.

Επρόκειτο δηλαδή περί περιορισμένης εσωτερικής (στατιστικής-εκπαιδευτικής-ερευνητικής) χρήσεως τού όρου «Μακεδονία» στην Ελλάδα, ο οποίος ούτε παρεβίαζε τό πνεύμα και τό γράμμα τής **Συνθήκης Ειρήνης τού Βουκουρεστίου** (1913), ούτε διετάραζε τήν αναφερθείσα διαβαλκανική «**ονοματολογική ισορροπία**» σχετικά με τήν διεθνή χρήση τού όρου «Μακεδονία» (Κεφ. 1), ούτε και προσέβαλε τήν **αρχή τών σχέσεων καλής γειτονίας** σε επίπεδο διεθνούς δικαίου, όπως καταδεικνύεται μεταξύ άλλων και από τό αντικειμενικό γεγονός ότι ουδείς, ουδαμού και ουδέποτε, διεμαρτυρήθη ή διετύπωσε οποιαδήποτε αντίρρηση ή επιφυλάξεις σε διεθνείς οργανισμούς για τήν περιορισμένη εσωτερική χρήση τού όρου «Μακεδονία» στην Ελλάδα (τουλάχιστον μέχρι τό 2017), για προφανείς λόγους: Η εν λόγω κατά περίπτωση εσωτερική χρήση τού όρου «Μακεδονία» από τήν Ελλάδα δεν παρήγαγε οποιαδήποτε έννομα αποτελέσματα σε επίπεδο **Διεθνούς Δικαίου**, ήτοι δεν έθετε υπό αναθεωρητική αμφισβήτηση (άμεση ή έμμεση) τά έννομα αποτελέσματα τής εν λόγω Συνθήκης Ειρήνης. Μέχρι δε τό 2017, ουδαμού ανεφέρτε σε επίσημα έγγραφα τής Ελληνικής Πολιτείας (Κυβερνήσεως και Διοικήσεως) ο όρος «**γεωγραφική Μακεδονία**», άμεσα ή έμμεσα, ο οποίος εντούτοις κατέκλυσε τό διαδίκτυο αντιεπιστημονικώς και αυθαιρέτως από τήν δεκαετία τού 1990 και κατά συνακολουθία χρησιμοποιείται έκτοτε κατά κόρον από τήν προπαγάνδα τής *fYROM* μέχρι και σήμερα.

Τό ότι η Ελληνική Πολιτεία τό 1988, επί πρωθυπουργίας Ανδρέα Παπανδρέου, εξαναγκάσθηκε εκ τών πραγμάτων να μετονομάσει επίσημα τό «**Υπουργείο Βορείου Ελλάδος**» σε «**Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης**»—πολιτειακή πράξη πού όντως παράγει αποτελέσματα σε επίπεδο διεθνούς δικαίου, όσον αφορά στην εφαρμογή στην πράξη τής Συνθήκης Ειρήνης τού Βουκουρεστίου (1913)—δεν συνιστούσε (μαξιμαλιστική) εχθρική ενέργεια κατά τής Βουλγαρίας, η οποία εντούτοις ούτε και τότε προέβη (σωφρόνως) σε αντίστοιχη μετονομασία τής «**επαρχίας Μπλαγκόεβγκραντ**», αλλά συνιστούσε προφανώς μία ήπια αντίδραση τής Ελληνικής Πολιτείας, ήτοι ένα καθυστερημένο και μινιμαλιστικό γεωπολιτικό (ονοματολογικό) αντίμετρο στις μείζονες μεταπολεμικές μηχανεύσεις τού Τίτο όσον αφορά στο υπ' αυτού εγεργθέν «Μακεδονικό Ζήτημα» κατά επιθετικό τρόπο από τό 1946 (εναντίον τής Ελλάδος και τής Βουλγαρίας) με τήν κατά τά ως άνω «Τιτοϊκή» μετονομασία τής «**Μπανόβινα τού Βαρδάρη**» σε «**Λαϊκή Δημοκρατία τής Μακεδονίας**».

Ο λόγος δε για τόν οποίο η Ελληνική Κυβέρνηση υιοθέτησε πλήρως και αναπαρήγαγε μαζικώς από τό 2018 (ρητώς, δια στόματος τού Πρωθυπουργού και τού Υπουργού Εξωτερικών τής Ελλάδος, όπως επίσης και ένιων βουλευτών τής Βουλής τών Ελλήνων) τήν «Τιτοϊκή» προπαγάνδα τής *fYROM* περί (δήθεν) «**γεωγραφικής Μακεδονίας**», ευρίσκεται επέκεινα τού αντικειμένου τής παρούσης μονογραφίας, η οποία επικεντρώνεται στην περίοδο 1946-1987.

- (8) Ελληνικές αντιλήψεις ως προς τόν (υποτιθέμενο) *Βουλγαρικό αλυτρωτισμό* κατά τήν διάρκεια τού Ψυχρού Πολέμου, παρέλυσαν όχι μόνο τήν **εξωτερική πολιτική** τής Ελλάδος ως προς τόν (πραγματικό) *Μακεδονικό αλυτρωτισμό* τού **Τίτο** καθ' όλη τήν διάρκεια τής Ψυχροπολεμικής περιόδου (1946-1991), αλλά και τήν **εθνική άμυνα** τής Ελλάδος κατά τήν διάρκεια τού (πραγματικού) Έλληνο-Τουρκικού πολέμου στην **Κύπρο** τό 1974: Οι Έλληνες δεν απετόλμησαν να κλιμακώσουν τίς στρατιωτικές τους αντιδράσεις έναντι τής Τουρκικής εισβολής στην Κύπρο

(20 Ιουλίου - 17 Αυγούστου 1974), διότι τότε η ηγεσία τους κατεβλήθη (διανοητικά και ψυχολογικά) από αυτό που θεωρούσε ως επικείμενη ή πολύ πιθανή Βουλγαρική εισβολή στην Ελληνική Μακεδονία ή και τήν Θράκη σε περίπτωση Ελληνο-Τουρκικού πολέμου. Μπορούμε όμως να υποστηρίξουμε, ευλόγως σήμερα, ότι όλες εκείνες οι βουλγαροφοβικές αντιλήψεις στην Ελλάδα ήσαν μάλλον εμμονικές, αφού μεταξύ άλλων δεν εδράζοντο επί *τεκμηριωμένων* ενδείξεων (π.χ. *μαζική* συγκέντρωση Βουλγαρικών στρατευμάτων στα σύνορα), ήτοι επί *πραγματικών* αποδεικτικών στοιχείων κατά τήν διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και έκτοτε.

- ⁽⁹⁾ Υπό τό πρίσμα τής Συνθήκης τού Βουκουρεστίου (1913), που ως **Συνθήκη Ειρήνης** έχει εξεχόντως βαρύνουσα σημασία, αφού αποτελεί τελική έκβαση πολέμου, και μάλιστα μείζονος (διαβαλκανικού) πολέμου, οι μεθοδεύσεις τού Τίτο για τήν διεθνή αναγνώριση τής «Μακεδονικής **γλώσσας**» (Macedonian language) και τής «Μακεδονικής **εθνικότητας**» (Macedonian nationality), ή ακόμη και τής «**γεωγραφικής** Μακεδονίας» (**Υποσ. 1**), δεν επρόκειτο να έχουν θετική τελική έκβαση—και δεν είχαν—εάν δεν προσδιορίζοντο ρητώς σε όρους μιας νέας διεθνούς **Συνθήκης**, η οποία θα τροποποιούσε τήν **Συνθήκη Ειρήνης** τού Βουκουρεστίου (1913).

Μια τέτοια νέα **Συνθήκη** όμως θα ήταν έγκυρη μόνον εάν συνυπεγράφετο, όχι μόνον από τις δύο χώρες (Ελλάδα και Βουλγαρία) που σχετίζονται άμεσα με τό (Τιτοϊκό) «Μακεδονικό Ζήτημα», αλλά και από όλες τις άλλες (5) χώρες που συνυπέγραψαν τήν **Συνθήκη Ειρήνης** τού Βουκουρεστίου (Βουλγαρία, Ελλάδα, Μαυροβούνιο, Ρουμανία, Σερβία). Τέτοια δε νέα **Συνθήκη** ουδέποτε συνετάχθη και ουδέποτε συνυπεγράφη, τουλάχιστον μέχρι τό 2018.

Έκθ. 3: Ο Ανδρέας Παπανδρέου στο βήμα τής Βουλής τών Ελλήνων (27/1/1994)

Δηλαδή, σε πλαίσιο διεθνούς δικαίου, ο Τίτο απέτυχε πλήρως στις επιδιώξεις του: Απεβίωσε χωρίς να έχει υπογραφεί μια τέτοια νέα **Συνθήκη**, μετά δε τόν θάνατό του η Γιουγκοσλαβία διαλύθηκε (δια *εσωτερικών* πολέμων), επίσης χωρίς να έχει υπογραφεί τέτοια νέα **Συνθήκη**. Επί πλέον, δεκαετίες μετέπειτα, τό νότιο υπόλειμμα τής πρώην Γιουγκοσλαβίας συνεχίζει να παραπαίει, ή και να απειλείται με διάλυση, όσον αφορά στις δύο θεμελιώδεις συνιστώσες τής εθνικής ταυτότητας (national identity), ήτοι **γλώσσα** (language) και **εθνικότητα** (nationality), αφού μέχρι σήμερα δεν έχει υπογραφεί τέτοια νέα **Συνθήκη**.

Σε αυτό τό πλαίσιο, καθίσταται αμέσως κατανοητή η νομική, πολιτική και οικονομική βάση τής βαρύνουσας διακήρυξης, στις 24 Ιανουαρίου 1994, τού τότε Πρωθυπουργού τής Ελλάδος **Ανδρέα Παπανδρέου**, από τού βήματος τής Βουλής τών Ελλήνων (*Εκθ. 3*), περί τής σημασίας που έχει για τά «Σκόπια» η αναγνώρισή τους από τήν Ελλάδα, και περί τής ματαιότητας τών προσπαθειών τους να υπερκεράσουν τήν Ελλάδα, συλλέγοντας (ως υποκατάστατο τής μη-αναγνώρισής τους από τήν Ελλάδα) πλείστες όσες αναγνωρίσεις από τρίτες χώρες:

“ Όποιος γνωρίζει τήν γεωγραφία και τήν ιστορία τής περιοχής αντιλαμβάνεται τήν **μοναδική** σημασία που έχει για τά Σκόπια η σχέση τους με τήν Ελλάδα, και άρα η **αναγνώρισή τους από αυτήν**. Τά Σκόπια δεν μπορούν να επιζήσουν οικονομικά χωρίς τήν Ελλάδα, εάν δεν τό θέλει η Ελλάδα, **όσες αναγνωρίσεις και άν υπάρξουν**. Και είναι ένα μήνυμα που στέλνουμε σαφώς στον κ. Γκλιγκόρφ. Η Ελλάδα επίσης **δεν πρόκειται να αναγνωρίσει τα Σκόπια με το όνομα Μακεδονία ή παράγωγά του**.”

Πράγματι δηλαδή, αυτός που τελικά δικαιώθηκε ήταν μάλλον ο **Ανδρέας Παπανδρέου** παρά ο **Τίτο**, αφού 23 χρόνια μετά από εκείνη τήν δήλωση, κατά τό 2017, η *fYROM* αποτελούσε ένα πολιτειακό μόρφωμα στα πρόθυρα τής διαλύσεώς του, παρά τίς 140 «διεθνείς αναγνωρίσεις» που οι πολιτικοί ταγοί της επαίροντο (ματαίως) ότι έχουν επιτύχει. Τό τί επισυνέβη βέβαια «εξαίφνης» κατά τό επόμενο έτος (2018) είναι ένα άλλο θέμα, θεματολογικώς και χρονολογικώς επέκεινα τής παρούσης μονογραφίας—ίσως δε και επέκεινα τής πλέον καλπάζουσας φαντασίας τού Ανδρέα Παπανδρέου.

Video clip (Ανδρέας Παπανδρέου)

Το βίντεο τής εξαγγελίας τού **Ανδρέα Παπανδρέου** στη Βουλή τών Ελλήνων (24-1-1994) περί αναγνωρίσεως τού ονόματος τής *fYROM* ως «Μακεδονία» από τρίτες χώρες [εδώ](https://www.youtube.com/watch?v=-BzfY4YzS4&t=674s):
<https://www.youtube.com/watch?v=-BzfY4YzS4&t=674s>

Γλώσσα τού κειμένου

Η γλώσσα τού κειμένου σε αυτήν τήν μετάφραση, από τό πρωτότυπο στην Αγγλική, ακολουθεί τούς εννέα (9) κανόνες που προσδιορίζονται στη μονογραφία με τίτλο «**Περί Παιδείας Παρακαταθήκη Ιωάννου Καποδίστρια**» (σσ. 46-47), [εδώ](https://www.academia.edu/36536290/The_Kapodistrian_Legacy_on_Education):
https://www.academia.edu/36536290/The_Kapodistrian_Legacy_on_Education

Αγγλική έκδοση

Το παρόν άρθρο στην **Αγγλική** («Macedonia 1946-1987: Why Greece overslept») [εδώ](https://www.academia.edu/36862897/Macedonia_1946-1987_Why_Greece_overslept):
https://www.academia.edu/36862897/Macedonia_1946-1987_Why_Greece_overslept